

Konference par ērģeļu būvi Sv. Pētera baznīcā

2009. gada 11. septembrī Rīgas Domē notika konference *Ērģeļu būve Sv. Pētera baznīcā*. Konferenci organizēja Rīgas Pilsētas Būvvaldes vadītājs Andris Cinis. Ērģeļu būves projekta iniciatori ir baronese Babete fon Zasa, aktīva baltvācu kultūras tradīciju uzturētāja un kopēja, un Igaunijā dzīvojošais vācu izcelsmes ērģeļu būvētājs Aleksanders Ekerts. Ideja par jaunu ērģeļu būvi Sv. Pētera baznīcā nav jauna. Pirms vairākiem gadiem bijuši mēģinājumi sākt šāda projekta realizāciju, kas diemžēl nav vainagojušies ar panākumiem. Konferences laikā tika apspriestas vairākas idejas kāda izmēra un stila ērģelēm būvēt. Kā galvenā ideja jaunajām ērģelēm bija rekonstruēt baroka laikā Pēterbaznīcā bijušo instrumentu, kuru 1734. gadā būvējis Gotfrīds Klozens. Vēl pirms neilga laika ziņas par Klozenu bija ļoti maz — nebija zināms, no kurienes viņš 1729. gadā ieradies un kurp 1740. devies tālāk. Taču šai starplaikā, ieguvus Rīgas ērģeļu būvētāja titulu, viņš pārbūvējis Rīgas Doma ērģeles, kā arī uzbūvējis lielas un laikabiedru atzinīgi vērtētas ērģeles Pēterbaznīcā. Interesanti, ka tieši šīs ērģeles bijis instruments, ko 21 gadu spēlējis J.S.Baha pēdējais skolnieks Johans Gotfrīds Mītels (1728–1788). Aizrāujošo Mītela mūziku nesen no jauna atklājuši ērģeļu un klavesīna speciālisti visā pasaulē. Pirms dažiem gadiem muzikoloģe Zane Gailīte Vācijas arhīvos atrada Pēterbaznīcas ērģeļu būves līgumu ar detalizētu instrumenta aprakstu, kas dod iespēju ērģeles rekonstruēt; taču vēl nepieciešams rūpīgs darbs Latvijas, Vācijas, Polijas un citu valstu arhīvos, kā arī vēsturisko ērģeļu izpēte dažādās valstīs. Projekta realizācijā plānots iesaistīt Baltijas ērģeļu būvētājus un ērģeļu speciālistus, sadarbībā ar zinātniekiem un pieredzējušiem ērģeļu būvētājiem no Vācijas. Paraleli iecerēts jauno ērģeļu būvētāju izglītības projekts.

Rīga ar unikālajām Doma 1884. gadā būvētajām Valkera ērģelēm jau tagad ir nozīmīga pilsēta starptautiskajā mērogā. Savukārt jaunu ērģeļu būvniecība barokālā tradīcijā netālu esošajā Sv. Pētera baznīcā būtu ļoti vērtīgs pienesums Rīgas ērģeļu ainavai, kurā galvenokārt visas esošās ērģeles ir būvētas 19. gadsimta beigās un 20. gadsimta sākuma vācu romantiskajā tradīcijā. Konferencē piedalījās Mūzikas akadēmijas ērģeļu klases vadītāja Vita Kalnciema un profesors Tālvāldis Deksnis, ērģelnieki Atis Stepiņš, Aivars Kalējs, Ilze Reine, Jānis Pelše, Roberts Hansons, diriģents un baroka mūzikas speciālists Māris Kupčs, Latvijas ērģeļu būvētāji Alvis Melbārdis un Viesturs Ilsums, ērģeļu eksperti Rudīte Līvmane-Lindenbeka un Mikus Dzenītis, kā arī citi speciālisti. Referātu par interesantākajiem ērģeļu jaunbūvju un rekonstrukciju projek-

tiem pēdējos gados Eiropā sniedza Niklass Fredriksons (Zviedrija) un Franks Mēlfelds (Šveice). Ieskatu Sv. Pētera baznīcas akustiskajās problēmās un tehniskajā stāvoklī deva būvakustiķis Andris Zabauskis un arhitekts Pēteris Blūms. Dalībnieku viedokļi par to, kādām jābūt jaunajām ērģelēm, nebija vienoti — katram ērģelniekam ir savs ērģeļu ideāls, un arī klausītāju viedoklis nav mazsvarīgs. Brīžiem domu apmaiņa izvērsās visai asa, kā tas bieži notiek, apspriežot jaunu ērģeļu būvniecības projektus. Šobrīd Pēterbaznīcas īpašnieks ir Rīgas pilsēta, tāpēc no tās ir atkarīgs, vai un kādas ērģeles baznīcā tiks būvētas. Tiks izveidota darba grupa, kura koordinēs projekta tālāko gaitu, izstrādās finansēšanas plānu, veiks reklāmas un ziedojuma akcijas. ❖

Alvis Melnbārdis

Jaunie Latvijas Restauratoru biedrības biedri

2009. gadā mūsu rindas ir papildinājušās ar 5 jauniem biedriem: O. Plotņikova (Valsts Arhīvs), I. Šteingolde (Valsts Arhīvs), O. Savkina (gleznu restauratore), K. Dzenis (Brīvdabas muzejs), R. Rugēvics (Brīvdabas muzejs). Dalību biedrībā ir atjaunojis Pēteris Blūms.

Savukārt par pasīvajiem biedriem ir kļuvuši astoņi: O. Dzelzkalēja, I. Gaudums, I. Grīnberga, J. Kalniņš, E. Kalniņš, M. Līdaka, B. Pīra, A. Robežniece, no kuriem vēl marta mēnesī tiek gaidītas ziņas par vēlmi izstāties vai turpināt dalību biedrībā. Ar aprīļa mēnesi, ja ziņas netiks sniegtas, pēc statūtos noteiktā viņi tiks no biedrības atskaitīti. ❖

Sarmīte Gaismiņa

Lekcijas un semināri:

2. martā — LNV M Pils ielā 3 izstādē *Rotaļlietu noslēpumi pilt* izstādes veidotāja Inese Bulle par izstādi un restaurāciju.

23. martā — Biržas apmeklējums. Vēl semināri 13. aprīlī un 11. maijā. Vienā no tiem būs Latvijas Universitātes bibliotēkas direktora vietniece M. Saviča ar stāstījumu par Ēģiptes gravīrām. ❖

Latvijas Restauratoru biedrības avīze

ISSN 1691-0966

Iznāk kopš 1997. gada novembra.

Adrese: Vecpilsētas iela 7, Rīga LV 1050, tālr. 7213273

Iznāk 4 reizes gadā

Redaktore D. Murziņa

e-pasts: dita.mp@apollo.lv

Korektore A. Brīvniece

Redaktora biedre L. Opmane

Restauratoru biedrības avīze

2010. gada marts

Nr. 46

Seminārs un meistardarbnīca «Pauspapīra restaurācija»

Centrālajā mikrofotokopēšanas un dokumentu restaurācijas laboratorijā, sadarbībā ar Igaunijas Vēstures arhīva Dokumentu saglabāšanas daļu (Tērbata), 2009. gada 26.—27. novembris

Diezgan bieži Arhīvu restaurācijas laboratorijas restauratoriem ir saskare ar, tā saucamo, pauspapīru (kalka, pārvednis; angl. *tracing paper*; franc. *papier calque*; vāc. *Pauspapier*; kriev. *калька*), kā arī pausaudumu (pārvedņa audekls, angl. *tracing cloth*). Tie ir specifiski materiāli — datneši, kuru galvenā pazīme ir augstā gaismas caurlaidība un daudzveidīgs materiālu klāsts, kuru ražošanas procesi un sastāvs var būtiski atšķirties. Ir zināms, ka jau viduslaikos bija metodes caurspīdīga papīra iegūšanai, bet, līdz ar industriālo revolūciju

19. gs. vidū, radās nepieciešamība pēc lieliem pauspapīra un pausauduma apjomiem. Pateicoties savām caurspīdīgajām īpašībām tas bija neaizvietojams materiāls arhitektiem projektēšanas procesā, kā arī karšu un attēlu pārzīmēšanā — jebkur, kur bija nepieciešama kopēšana. Pateicoties datoru tehnoloģiju attīstībai, mūsdienās ražo vairs tikai nelielus pauspapīra un pausauduma apjomus. Vēl līdz galam nav apzinātas tās vērtības, ko var sniegt šādi vēsturiskie dokumenti — daudzas projektētās ēkas ir sagruvušas, sa-grautas, pārbūvētas vai vispār nekad nav uzbūvētas.

Arī šobrīd mūsu Laboratorija pēc Rīgas domes Būvvaldes arhīva pasūtījuma veic 19. gs. beigās un 20. gs. 1. puses būvprojektu, kuros ir liels skaits ar rasējumiem un plāniem, restaurāciju. Tie, kuri strādā ar pauspapīra un pausauduma dokumentu uzglabāšanu un restaurāciju bieži vien saskaras ar lieliem problēmām — materiāla iegūšanas un ražošanas veids nereti ir nenosakāms un neskaidrs, tas ir jūtīgs pret mitrumu (arī informācijas nesēji mēdz būt jūtīgi), raksturīgi vairāki specifiski bojājumu veidi. Lai paplašinātu zināšanas un veicinātu pieredzes apmaiņu

>>>

Šim objektam paveicās

Pagājušajā gadā, 24. aprīlī, Piejūras brīvdabas muzejs tika pie *gruntīga* krājuma priekšmeta, kuru krājuma grāmatā gan varēja ierakstīt, bet muzeja krājuma telpās šis priekšmets gan neietilpa. Tas tagad papildin muzeja ekspozīciju, kura atrodas zem klajas debess, un tā nosaukums kopš ēkas vēsturiskajiem pirmsākumiem ir Smiltnieku mājas.

Pirmo reizi Ventspils pilsētas vēsturē tika izglābta ēka no nolemtas bojāejas, jo tās vietā tagad paceļas modernā Pārventas bibliotēka. Smiltnieku māja celta 1874.gadā. Ar ko tad šis objekts izpelnījās tik lielu ievērību, ka ēkai atradās goda vieta mūsu ventspilnieku iemīļotajā Piejūras brīvdabas muzejā?

Šī ēka kopš pašiem pirmsākumiem nav mainījusi savu apjomu un kopš 1891. gada arī savu plānojumu. Smiltnieku māja ir 19.gs. zemnieku māju arhitektūras paraugs, daļa no Pārventas vēstures, kas arī nosaka šīs ēkas unikalitāti un lielo kultūrvēsturisko vērtību. Muzeja darbinieki izvirzīto hipotēzi, ka ēka būtu pelnījusi atrasties

Piejūras brīvdabas muzejā, pieņēma arī Ventspils pilsētas dome. Ar VKKF atbalstu objekts tika uzmērīts un sagatavots pārvešanai uz muzeju. Jau 2008.gada jūnijā tiek ielikti

jaunie Smiltnieku mājas pamati muzeja teritorijā, un nepaiet ne gads, kad ēka tiek atklāta muzeja apmeklētājiem. Jauns objekts, jauns pakalpojums muzejam, ko piedāvāt

Seminārs un meistardarbnīca...

>>>

pauspapīra un pausauduma restaurācijas jomā Laboratorija ielūdza K. Pihkvu (*Küllike Pihkva*) — papīra restauratori no Igaunijas Vēstures arhīva Dokumentu saglabāšanas daļas, ar ko mūsu Laboratorijai izveidojusies jau ilgstoša sadarbība. Seminārā un meistardarbnīcā piedalījās vairāki restauratori no mūsu Laboratorijas, kā arī Velga Opule no Latvijas Nacionālā mākslas muzeja un Aija Brīvniece no Ārzemju mākslas muzeja (šogad LNMM departaments), kuras ar savu pieredzi arī deva nenovērtējamu ieguldījumu semināra veiksmīgajā norisē. K. Pihkva semināra dalībniekus iepazīstināja ar pauspapīra un pausauduma izgatavošanas vēsturi, tā pielietošanu, dažādiem veidiem,

novecošanas procesu rezultātiem, bojājumiem, vairākiem restaurācijas procesiem, to pielietošanu un specifiku dažādiem pauspapīra veidiem. Visiem interesentiem bija iespēja arī praktiski izmēģināt dažādas

restaurācijas metodes, iepazīties ar pauspapīra restaurācijā Igaunijā lietotajiem darba rīkiem un materiāliem, sajūst dažādu pauspapīru raksturīgās īpašības. ♦

Māris Jēkabsons

ventsopilniekiem, pilsētas viesiem un daudzajiem tūristiem. Šīs mājas bagātības slānis ir audzis katru gadu no paaudzes uz paaudzi, jo neviens sadzīves priekšmets, neviens dokuments, neviens iespieddarbs, gan rūpnieciski, gan pašu rokām darinātie priekšmeti pēc to nolietojuma netika izmesti laukā. Katrs priekšmets tika saglabāts kā liels dārgums: gan katls ar daudziem, daudziem caurumiem; gan ūdens krūze, kurai osa tik tikko turas klāt; gan pūra lāde, kurā vēlāk no paaudzes uz paaudzi dzīvojušas peles; gan metāla pods, kas sarūsējis tā, ka dibens jau sadalījies vairākās daļas un to kopā satur tikai korozijas produkti. Šo uzskaiti varētu vēl turpināt, bet nu jau savu darbu paveikuši Ventspils muzeja restauratori, kuri 2008.gada nogalē un 2009.gada sākumā līdz šī objekta atklāšanai, intensīvi strādāja, lai līdz ēkas atvēršanas svētkiem norestorētu 73 priekšmetus, nokonservētu 44 un vēl ap 150 priekšmetiem veiktu pirmapstrādi: tīrītu; mazgātu un pucētu.

Piejūras brīvdabas muzeja krājuma glabātāja Baiba Korše saka, kā kādreiz teikuši viņas bijušie kolēģi Latvijas Valsts arhīvā: "Pašlaik vēl notiek "atbirumu apstrāde", kad no mājas iemītnieku sakrātā kultūrvēsturiskā mantojuma tiek vērtā atlikušā daļa, kas vēl noteikti būtu jāieraksta šī laika vēsturē.

Ventspils muzeja restauratori aicina kolēģus ciemos pie sevis, lai dabā iepazītos ar mūsu jauno eksponātu, kas pašreiz avīzē apskatāms attēlos.

Uz drīzu redzēšanos! ♦

Restaurācijas nodaļas (Inetas Rasmanes, Ingas Rozefeldes un Aigara Vējkrīģera) vārdā — vadītāja Anita Burkovska

